

*Шустрова К. В.,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-політичних та економічних дисциплін
Криворізького факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»**Шурупова К. В.,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціальних наук
Криворізького національного університету*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГАРАНТУВАННЯ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Статтю присвячено загальній характеристиці гарантій прав журналістів в Україні. Зроблено висновок, що натепер правовий захист діяльності журналістів здійснюється за допомогою правових гарантій, визначених на різних рівнях законодавства України. При цьому загальноправові гарантії заохочують і до журналістів, але з додатковими гарантіями, пов'язаними з професійною діяльністю. Враховуючи євроінтеграційні процеси, які відбуваються в Україні, інформаційне законодавство потребує імплементації більш широкого значення терміну «журналіст», включивши до нього інших осіб, у тому числі допоміжний персонал. Лише після затвердження на законодавчому рівні єдиного поняття журналіст можна говорити про всебічне охоплення осіб, які потребують гарантування їх професійної журналістської діяльності. Тому обґрунтована пропозиція визначити в законодавстві України уніфікований термін «журналіст», а також поняття гарантій прав журналістів. На основі аналізу чинного законодавства надана класифікація гарантій прав журналістів. Під гарантією захисту прав журналістів можна розуміти закріплені на законодавчому рівні засоби та/або способи захисту прав і свобод журналістів, можливості об'єктивно реалізувати свою професійну діяльність. Причому ключовим моментом тут виступає захист прав журналістів як частини правового статусу. Тому до класифікації гарантій захисту прав журналістів можуть застосовуватися загальноприйняті у юридичній науці класифікації гарантій прав людини і громадянина. Але гарантії захисту прав журналістів визначаються як родові, що сприяють захисту інтересів певних категорій громадян. Тому гарантії прав журналістів можна поділити на загальні (політичні, економічні, соціальні) та спеціальні (які враховують специфіку професійної діяльності журналістів та встановлені у нормативно-правових актах, що регулюють діяльність журналістів) та юридичну відповідальність. Визначено, що порушення законодавства України про захист прав журналістів тягне за собою цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України. Окремо від інших видів гарантій журналістської діяльності стоїть забезпечення невтручання держави та інших осіб у професійну діяльність журналістів. Зокрема, в законі України «Про інформацію» забороняється цензура. Зроблено висновок про необхідність прийняття закону «Про захист професійної діяльності журналістів» в Україні. Це дасть змогу закріпити поняття «журналіст», визначити

права та обов'язки журналістів, визначити гарантії захисту прав журналістів.

Ключові слова: журналіст, гарантії захисту прав журналістів, права журналістів, правовий статус журналіста, юридична відповідальність журналіста.

Постановка проблеми. Гарантії реалізації прав журналістів – це один із пріоритетних напрямів удосконалення законодавства не тільки України, але й усього світу. Саме ця професія передбачає ризики під час здійснення професійної діяльності, які пов'язані зі знаходженням працівників ЗМІ у зонах воєнних дій та надзвичайних ситуаціях. Але, на жаль, небезпека для журналістів виникає і у мирний час, коли органи державної влади, юридичні особи і навіть пересічні громадяни перешкоджають виконанню журналістами своїх професійних обов'язків. Тому на рівні держави повинні бути передбачені гарантії додержання прав журналістів як осіб, діяльність яких передбачає професійний ризик.

При цьому гарантії діяльності журналістів включають в себе не тільки свободу слова, а й захист безпосередньо життя та здоров'я журналістів. Наразі статистика у цій сфері невтішна. Так, наприклад, з січня по липень 2017 року, за даними Генеральної прокуратури України, зареєстровано загалом 149 кримінальних проваджень щодо злочинів, вчинених стосовно працівників засобів масової інформації. З них 14 кримінальних проваджень (з урахуванням кримінальних проваджень щодо правопорушень минулих років) були передані до суду [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальне поняття юридичних гарантій вивчається науковцями з загальної теорії держави і права, такими як К.Г. Волинка, О.В. Зайчук, М.С. Кельман, Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева, О.Г. Мурашин, Н.М. Оніщенко, О.Ф. Скакун та інші.

Різні аспекти гарантій прав журналістів досліджували у своїх наукових працях І.В. Арістова, Ю.Г. Барабаш, К.М. Буряк, М.О. Д'ячкова, І.П. Коваленко, А.І. Марущак, О.В. Нестеренко, В.І. Павликівський та інші.

Мета статті. З огляду на актуальність і значущість проблеми метою статті є визначення актуальних питань гарантування прав журналістів в Україні.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання:

– визначити сутність і нормативний зміст терміну «журналіст» в Україні;

– розглянути та проаналізувати систему гарантій прав журналістів в Україні;

– визначити шляхи вдосконалення системи гарантій прав журналістів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Захист прав журналістів здійснюється на різних рівнях законодавства – від Конституції до підзаконних актів. На рівні Конституції України передбачено, що кожному громадянину України незалежно від його професії гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір [2]. Ці права стосуються не тільки окремих громадян України, але й безпосередньо журналістів.

На рівні законів гарантії захисту прав журналістів в Україні передбачено в Кримінальному кодексі України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Цивільному кодексі України, а також в більш спеціальних нормативно-правових актах, таких як закони України «Про інформацію» [3], «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [4], «Про інформаційні агентства» [5], «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» [6], «Про телебачення і радіомовлення» [7], «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [8] тощо.

Таким чином, натепер правовий захист діяльності журналістів здійснюється за допомогою правових гарантій, визначених на різних рівнях законодавства України. При цьому загальноправові гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина можуть застосовуватись і до журналістів, але з додатковими гарантіями, пов'язаними з професійною діяльністю.

У правовідносинах, які виникають у процесі гарантування прав журналістів, беруть участь різні суб'єкти, основними з яких виступають журналіст та держава. Тому законодавче визначення поняття «журналіст» має на меті встановлення кола осіб, які підпадають під гарантії забезпечення їх професійних прав. Але, проаналізувавши нормативно-правові акти, можна дійти висновку, що термін «журналіст» залежить від виду ЗМІ або нормативно-правового акту, в якому воно визначено. Так, у законі України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» журналіст – це творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України [9]. Журналіст інформаційного агентства – це творчий працівник, який збирає, одержує, створює та готує інформацію для інформаційного агентства і діє від його імені та на підставі трудових чи інших договірних відносин з ним або за його уповноваженням [5]. Телерадіожурналіст – це штатний або позаштатний творчий працівник телерадіоорганізації, який професійно збирає, одержує, створює і готує інформацію для розповсюдження [7]. Журналістом редакції друкованого засобу масової інформації виступає особа, що професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для друкованого засобу масової інформації та діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з його редакцією або займається такою діяль-

ністю за її уповноваженням, що підтверджується редакційним посвідченням чи іншим документом, виданим йому редакцією цього друкованого засобу масової інформації [4]

Більш широке визначення надане у рекомендації N R (96) 4 Комітету міністрів Ради Європи «Про захист журналістів за умов конфліктів і тиску». Термін «журналіст» слід розуміти як такий, що охоплює всіх представників ЗМІ, тобто всіх тих, хто займається збиранням, обробкою й поширенням новин та інформації, в тому числі операторів і фотографів, а також допоміжний персонал – водіїв і перекладачів [9]. У Рекомендації № R (2000) 7 «Про право журналістів не розкривати свої джерела інформації» термін «журналіст» означає будь-яку фізичну або юридичну особу, яка регулярно або професійно задіяна в зборі та публічному поширенні інформації через будь-які засоби масової інформації. Також у Рекомендації використовується термін «працівники ЗМІ» – всі особи, які беруть участь у зборі, обробці та розповсюдженні інформації для ЗМІ. Сюди також належать оператори й фотографи та технічний персонал, наприклад, водії й перекладачі [10].

Крім того, згідно з Планом дій ООН щодо безпеки журналістів та проблеми безкарності: «захист журналістів не повинен обмежуватись особами, які офіційно визнані журналістами, він поширюється на інших осіб, зокрема, працівників медіагруп й громадянських журналістів та інших осіб, які можуть використовувати нові ЗМІ як засіб звернення до своєї аудиторії» [11].

Враховуючи євроінтеграційні процеси, які відбуваються в Україні, інформаційне законодавство потребує імплементації більш широкого значення терміну «журналіст», включивши до нього інших осіб, у тому числі допоміжний персонал. Лише після затвердження на законодавчому рівні єдиного поняття журналіст, можна говорити про всебічне охоплення осіб, які потребують гарантування їх професійної журналістської діяльності.

Зрозуміло, що державою передбачено гарантування додержання загальних прав людини. Але в українському законодавстві, крім загальних прав, передбачені спеціальні права журналістів, які реалізуються під час здійснення їх професійної діяльності, а саме: 1) на вільне одержання, використання, поширення (публікацію) та зберігання інформації [4]; 2) на вільний доступ до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів; обмеження цього доступу зумовлюються лише специфікою цінностей та особливими умовами їх схоронності, що визначаються чинним законодавством України [4]; 3) звертатися до спеціалістів під час перевірки одержаних інформаційних матеріалів [4]; 4) здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом [4]; 5) безперешкодно відвідувати приміщення суб'єктів владних повноважень, відкриті заходи, які ними проводяться, та бути особисто прийнятим у розумні строки їх посадовими і службовими особами, крім випадків, визначених законодавством [3; 4]; 6) не розкривати джерело інформації або інформацію, яка дозволяє встановити джерела інформації, крім випадків, коли його зобов'язано до цього рішенням суду на основі закону [3; 4]; 7) після пред'явлення документа, що засвідчує його професійну належність, працівник засобу масової інформації має право збирати інформацію в районах стихійного лиха, катастроф, у місцях аварій, масових безпорядків, воєнних дій, крім випадків, передбачених законом [3; 4]; 8) поширювати підготовлені ним матеріали

(фонограми, відеозаписи, письмові тексти тощо) за власним підписом (авторством) або під умовним ім'ям (псевдонімом) [3; 4]; 9) має право відмовитися від авторства (підпису на матеріал, якщо його зміст після редакційної правки (редагування) суперечить його переконанням та інші [3; 4].

Саме на захист цих прав спрямовані гарантії захисту прав журналістів з боку держави.

До сфери професійної діяльності журналіста Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» входить збирання, створення, редагування, підготовка інформації до друку та видання друкованих засобів масової інформації з метою її поширення серед читачів. Журналіст повинен добре усвідомлювати те, що він несе відповідальність в межах чинного законодавства за перевищення своїх прав і невиконання обов'язків [4].

Під гарантією словник української мови розуміє поруку в чомусь, забезпечення чого-небудь; умови, що забезпечують успіх чого-небудь [12]. Під юридичною гарантією (фр. *Garantie* – порука, умова, забезпечувати що-небудь) – законодавчо закріплені засоби охорони суб'єктивних прав громадян і організацій, способи їх реалізації, а також засоби забезпечення законності і правопорядку, інтересів особистості, суспільства і держави [13].

Таким чином, під гарантією захисту прав журналістів можна розуміти закріплені на законодавчому рівні засоби та/або способи захисту прав і свобод журналістів, можливості об'єктивно реалізувати свою професійну діяльність. Причому ключовим моментом тут виступає захист прав журналістів як частини правового статусу. Тому до класифікації гарантій захисту прав журналістів може застосовуватися загальноприйнята у юридичній науці класифікація.

Так, М.С. Кельман, О.Г. Мурашин відокремлюють економічні, політичні, ідеологічні, юридичні гарантії [14, с. 213]; Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева – міжнародно-правові та внутрішньодержавні гарантії (економічні, соціальні, політичні, ідеологічні, юридичні [15]; К.Г. Волинка до системи юридичних гарантій прав і свобод особи відносить матеріальні та процесуальні гарантії, інституційно-організаційні гарантії, галузеві гарантії, міжнародно-правові гарантії, юридичну відповідальність [16, с. 218–219]; О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко за практичним спрямуванням виділяють загальні (економічні, політичні, організаційні) та спеціальні гарантії, за особливостями правового статусу, що гарантується, визначають загальні, родові, галузеві, індивідуальні [17, с. 218–219].

Саме гарантії захисту прав журналістів визначаються як родові, що сприяють захисту інтересів певних категорій громадян. Як правильно зазначив І.П. Коваленко, Конституція та закони гарантують журналістам, що під час здійснення професійної діяльності вони можуть користуватися загальновідомими громадянськими правами та свободами, зокрема свободою думки і слова, свободою совісті, свободою інтелектуальної діяльності, правами на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на результати своєї інтелектуальної та творчої діяльності, на вільне збирання, використання, поширення інформації тощо. Законодавство також містить норми, які, з огляду на специфіку професійної діяльності журналістів, визначають їх професійні права [18].

Таким чином, гарантії прав журналістів можна поділити на загальні (політичні, економічні, соціальні) та спеціальні

(які враховують специфіку професійної діяльності журналістів та встановлені у нормативно-правових актах, що регулюють діяльність журналістів) та юридичну відповідальність.

Економічні гарантії захисту прав журналістів передбачені у законі «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів». Державна підтримка засобів масової інформації – це сукупність правових, економічних, соціальних, організаційних та інших заходів державного сприяння зміцненню і розвитку інформаційної галузі, її інфраструктури [8].

Зокрема, розділ II «Основні напрями і форми державної підтримки засобів масової інформації» передбачає підстави та умови надання державної адресної підтримки засобам масової інформації, організацію фінансово-економічної та іншої державної підтримки засобів масової інформації, податкове, митне, валютне, тарифне регулювання та інше [8].

Політичними гарантіями виступають забезпечення державою невтручання у діяльність ЗМІ та безпосередньо в роботу журналістів. Так, Закон України «Про телебачення і радіомовлення» встановлює, що не вмотивоване законодавством України втручання органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, громадських чи релігійних об'єднань, їх посадових осіб чи працівників, а також власників у сферу професійної діяльності телерадіоорганізацій не допускається [7].

В Україні забороняється заснування телерадіоорганізацій: органами державної влади та органами місцевого самоврядування, якщо рішення про їх створення або положення про них не передбачає повноважень засновувати телерадіоорганізації; політичними партіями, профспілковими, релігійними організаціями та юридичними особами, яких вони заснували [7].

Під час виборів законодавством передбачені рівні можливості для передвиборчої агітації. Телерадіоорганізації в інформаційних блоках зобов'язані подавати інформацію про офіційно оприлюднену у будь-який спосіб позицію всіх представлених в органах влади політичних сил [7]. Передвиборна агітація з використанням засобів масової інформації усіх форм власності проводиться з дотриманням принципу рівних умов та можливостей [19].

У разі висунення творчого працівника телерадіоорганізації кандидатом на виборні посади він має рівні з іншими кандидатами права у використанні телебачення і радіомовлення. Творчий працівник телерадіоорганізації не має права використовувати своє службове становище в інтересах кандидата на виборні посади, довіреною особою якого він є [7].

Додатковою гарантією політичної неупередженості журналістів є адміністративна відповідальність за порушення заборони протягом визначеного законом часу у будь-якій формі коментувати чи оцінювати зміст передвиборної агітаційної теле-, радіопрোগами відповідного кандидата, політичної партії (блоку), давати будь-яку інформацію щодо цього кандидата, цієї політичної партії (блоку) власниками, посадовими чи службовими особами, творчими працівниками засобів масової інформації, інформаційних агентств. А також супроводження офіційних повідомлень у період виборчого процесу коментарями, що мають агітаційний характер, а також відео-, аудіозаписами, кінозйомками, фотоілюстраціями про дії посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування як кандидатів у депутати та на посади сільських, селищних, міських голів [20].

Окремо від інших видів гарантій журналістської діяльності стоїть забезпечення невтручання держави та інших осіб

у професійну діяльність журналістів. Зокрема, в законі України «Про інформацію» забороняється цензура – будь-яка вимога, спрямована, зокрема, до журналіста, засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюджувача, узгоджувати інформацію до її поширення або накладення заборони чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації. Забороняються втручання у професійну діяльність журналістів, контроль за змістом поширюваної інформації, зокрема з метою поширення чи непоширення певної інформації, замовчування суспільно необхідної інформації, накладення заборони на висвітлення окремих тем, показ окремих осіб або поширення інформації про них, заборони критикувати суб'єктів владних повноважень, крім випадків, встановлених законом, договором між засновником (власником) і трудовим колективом, редакційним статутом. Умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів та/або переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків, за критику тягне за собою відповідальність згідно із законами України [3].

Однією із головних гарантій додержання прав журналістів виступає юридична відповідальність за порушення у цій сфері, яка поділяється на цивільно-правову, адміністративну або кримінальну. Порушення законодавства України про захист прав журналістів тягне за собою цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України.

Так, статтею 171 Кримінального кодексу України встановлена відповідальність за умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Крім того, переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків, за критику, здійснюване службовою особою або групою осіб за попередньою змовою, карається штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на термін до п'яти років, або позбавленням права обіймати певні посади на термін до трьох років [21].

У 2015 році була посилена кримінальна відповідальність за перешкоджання професійній діяльності журналістів, зокрема, прийнятий закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» від 14.05.2015 № 421-VII. Завдяки цьому Кримінальний кодекс України доповнився статтями 345⁻¹, 347⁻¹, 348⁻¹, 349⁻¹, де передбачено кримінальну відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста, умисне знищення або пошкодження майна журналіста, посягання на життя журналіста, захоплення журналіста як заручника [22].

Водночас відповідальність за скоєння злочину проти журналіста у зв'язку з виконанням ним професійних обов'язків або перешкоджання його службовій діяльності прирівнюється до відповідальності за скоєння таких саме дій проти працівника правоохоронного органу. Службова діяльність журналіста не може бути підставою для його арешту, затримання, а також вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених ним матеріалів та технічних засобів, якими він користується у своїй роботі [8].

Статтею 17 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» встановлено відповідальність за посягання на життя і здоров'я журналіста, інші дії проти нього та відповідальність журналіста за завдану ним моральну (немайнову) шкоду [8].

У разі відшкодування, відповідно до Цивільного кодексу України, журналістом і засобом масової інформації заподіяно

ними моральної (немайнової) шкоди на них покладається солідарна відповідальність з урахуванням міри вини кожного.

Слід зазначити, що у разі розгляду судом спору щодо завданої моральної (немайнової) шкоди між журналістом або засобом масової інформації як відповідачем та політичною партією, виборчим блоком, посадовою особою (посадовими особами) як позивачем суд вправі призначити компенсацію моральної (немайнової) шкоди лише за наявності умислу журналіста чи службових осіб засобу масової інформації. Суд враховує наслідки використання позивачем можливостей позасудового, зокрема досудового, спростування неправдивих відомостей, відстоювання його честі і гідності, ділової репутації та врегулювання спору загалом. З урахуванням зазначених обставин суд вправі відмовити у відшкодуванні моральної шкоди [23].

Окремої статті КУпАП щодо адміністративної відповідальності перешкоджання професійній діяльності журналістів немає. Хоча є деякі правопорушення у цій сфері, які не містять ознак складу кримінального злочину, але за наявності відповідних статей КУпАП могли б сприяти притягненню фізичних та юридичних осіб до адміністративної відповідальності.

Попри це, журналісти мають право на загальних підставах притягнути уповноважених осіб до адміністративної відповідальності за необгрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірну відмову в наданні інформації, несвочасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації, незаконну відмову у прийнятті та розгляді звернення, інші порушення» [20].

Висновки та перспективи подальших досліджень. На цей час забезпечення прав журналістів здійснюється за допомогою гарантій, які визначені на різних законодавчих рівнях. Попри це, поняття «журналіст» не уніфіковано і потребує закріплення відповідно до вимог європейських стандартів. Це дасть змогу визначити коло осіб, на яких розповсюджується державні гарантії захисту прав журналістів.

Під гарантією захисту прав журналістів можна розуміти закріплені на законодавчому рівні засоби та/або способи захисту прав і свобод журналістів, можливість об'єктивно реалізувати свою професійну діяльність. Гарантії прав журналістів можна поділити на загальні (політичні, економічні, соціальні) та спеціальні (які враховують специфіку професійної діяльності журналістів та встановлені у нормативно-правових актах, що регулюють діяльність журналістів) та юридичну відповідальність. Порушення законодавства України про захист прав журналістів тягне за собою цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України.

Попри досить різноманітну нормативно-правову базу у цій сфері, більшість гарантій прав журналістів регулюються різними правовими актами. Тому є нагальна потреба у прийнятті Закону України «Про захист професійної діяльності журналістів», законопроект якого був відкликаний з розгляду Верховної Ради України. Це дасть змогу закріпити поняття «журналіст», визначити права та обов'язки журналістів, визначити гарантії захисту прав журналістів.

Література:

1. З початку року за злочини проти журналістів відкрито 149 справ, з яких 14 передано до суду – дані ГПУ. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/news/z-pochatku->

roku-za-zlochyny-proty-zhurnalistiv-vidkryto-149-sprav-z-yakyh-14-peredano-do-sudu-dani-hpu/ (дата звернення: 11.10.2020).

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.10.2020).

3. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року N 2657-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 11.10.2020).

4. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні від 16.11.1992 № 2782-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> (дата звернення: 11.10.2020).

5. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 № 74/95-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.10.2020).

6. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.10.2020).

7. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 11.10.2020).

8. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 № 540/97-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.10.2020).

9. Про захист журналістів за умов конфліктів і тиску: Рекомендація N R (96) 4 Комітету міністрів Ради Європи від 03.05.1996 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_734 (дата звернення: 11.10.2020).

10. Про право журналістів не розкривати свої джерела інформації: Рекомендація № R (2000) від 08.03.2000 р. URL: <http://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-r-2000-7-pro-pravozhurnalistiv-ne-rozkryvaty-svoiy-dzherela-informatsiyi/> (дата звернення: 11.10.2020).

11. Збірник документів Ради Європи «Безпека журналістів». ТОВ «ЛІВ ПРИНТ», 2016 р. с. 52. URL: <https://rm.coe.int/16806b5970> (дата звернення: 11.10.2020).

12. Академічний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/gharantija> (дата звернення: 11.10.2020).

13. Тлумачний словник української мови <https://eslovnik.com/%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 11.10.2020).

14. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави та права: Підручник. Київ: Кондор, 2005, с. 314.

15. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: Елементарний курс. Видання друге. Харків: ТОВ «Одісей», 2008. 432 с.

16. Волинка К.Г. Теорія держави і права: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 240 с.

17. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006.

18. Коваленко І.П. Правові гарантії свободи журналістської діяльності в Україні. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2012. Вип. 38. С. 232–240.

19. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 р. № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>.

20. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

21. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів: Закон України від 14 травня 2015 року № 421-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-19>.

23. Правові засади діяльності журналістів в Україні: Роз'яснення Міністерства юстиції від 04.10.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0062323-11>.

Shustrova K., Shurupova K. Current issues of guaranteeing the rights of journalists

Summary. The article is devoted to the general characteristics of journalists' rights guarantees in Ukraine. It is concluded that today the legal protection of journalists' activities is provided with the help of legal guarantees defined at different levels of Ukrainian legislation. At the same time, general legal guarantees for the protection of human and civil rights and freedoms can also be applied to journalists, but with additional guarantees related to professional activities. Taking into account the European integration processes that occur in Ukraine information legislation requires the implementation of the broader meaning of the term "journalist", and should include other doers like supporting staff. Only after the approval at the legislative level of a general concept of the term, we can talk about a comprehensive coverage of people who need to guarantee their professional journalism. Therefore, the proposal to define in the legislation of Ukraine a unified term "journalist", as well as the concept of guarantees of the rights of journalists is justified. Based on the analysis of the current legislation, the classification of guarantees of journalists' rights is provided. The guarantee of journalists' rights protection may be interpreted as means and / or methods of protection of journalists' rights and freedoms provided at the legislative level as well as opportunities to carry out their professional activity objectively. Moreover, the key point here is the protection of the rights of journalists as part of the legal status. Therefore, the classification of guarantees of human and civil rights generally accepted in legal science can be applied to the classification of guarantees of protection of journalists' rights. But guarantees for the protection of journalists' rights are defined as generic, like ones which can guarantee the interests of certain categories of citizens' protection. Therefore, guarantees of journalists' rights can be divided into general (political, economic, social) and special ones (which take into account the specifics of the professional activity of journalists and are established in regulations concerning the activities of journalists) and legal liability. It is determined that violation of the legislation of Ukraine on protection of the rights of journalists entails civil, administrative or criminal liability in accordance with the laws of Ukraine. Separate from other types of guarantees of journalistic activity is ensuring the non-interference of the state and other persons in the professional activity of journalists. In particular, the law of Ukraine "On Information" prohibits any censorship. It is concluded that it is necessary to adopt the law "On protection of professional activity of journalist" in Ukraine. This will make it possible to consolidate the concept of "journalist", to define the rights and responsibilities of journalists, to define guarantees for the protection of the rights of journalists.

Key words: journalist, guarantees of journalists' rights protection, journalists' rights, legal status of a journalist, legal responsibility of a journalist.